

Progresivna supranuklearna paraliza: Osnovne činjenice za pacijente

ŠTA JE PARKINSONIZAM? ATIPIČNI PARKINSONIZAM? PARKINSON-PLUS?

Parkinsonizam je stanje koje čini nekoliko ključnih motornih simptoma:

- Trešenje/tremor
- Ukočenost mišića (rigiditet)
- Usporenost pokreta (bradikinezija)
- Spor hod sa sitnim koracima

Parkinsonova bolest (PB) je najpoznatiji oblik parkinsonizma. Atipični parkinsonizam, poznat kao Parkinson-plus sindrom, je kada pacijent ima parkinsonizam i druge fenomene uključujući rano nastale probleme sa ravnotežom i padovima, slab odgovor na levodopu, rane kognitivne probleme, i poremećenu kontrolu krvnog pritiska/beške.

Progresivna supranuklearna paraliza (PSP) je najčešći oblik atipičnog parkinsonizma, ali je deset puta ređi od PB.

KOJE SU TIPIČNE ODLIKE PSP?

PSP, poznat kao *Steele-Richardson-Olszewski* sindrom, pogađa muškarce i žene podjednako. U proseku bolest počinje u ranim šezdesetim godinama života.

- Na početku, pacijenti oboleli od PSP često imaju poteškoće sa hodom, ravnotežom, i padanjem unazad, često više puta dnevno. Imaju sklonost ka teturanju/geganju, i kreću se brzo i impulsivno. Neki imaju problem sa hodanjem gde osećaju da su im stopala kao zalepljena za pod.
- Pacijenti imaju poteškoće sa pokretima očiju, posebno pri pogledu na dole. Ovo otežava čitanje i može prouzrokovati duple slike. Takođe može se javiti nevoljno treptanje ili zatvaranje očiju i poteškoće sa otvaranjem očiju.
- Spori pokreti mogu usporiti normalne dnevne životne aktivnosti.
- Pacijenti se mogu osetiti ukočeno, posebno u vratu
- Izraz lica može biti promenjen, zureći napred sa podignutim obrvama i namrštenim čelom
- Pacijenti mogu da osete promuklost, mumljanje, stenjanje u glasu uključujući probleme sa jaukanjem i gutanjem.
- Kognitivni problemi se mogu javiti, uključujući gubitak motivacije i inhibicije, emocionalnu nestabilnost (pseudobulbarna paraliza) i demenciju.

Stanje varira od pacijenta do pacijenta. U nekim oblicima, glavne odlike su *freezing* u toku hodanja i sporost. U drugim oblicima, rano se javlja tremor i karakteristike koje podsećaju na PB.

KAKO SE DIJAGNOSTIKUJE?

PSP se dijagnostikuje na osnovu istorije bolesti i neurološkog pregleda. Bolest na samom početku može ličiti na PB što otežava postavljanje dijagnoze. Ne postoje testovi krvi ili drugi testovi ali ponekad MRI mozga može pomoći da se postavi dijagnoza jer lekari mogu videti smanjenje određenih delova mozga koji se zovu srednji mozak i čeonni režanj. Jedini definitivni način postavljanja dijagnoze PSP-a je pregled moždanog tkiva tokom autopsije.

ŠTA JE UZROK?

Uzrok PSP-a je nepoznat. PSP je povezan sa akumulacijom proteina nazvanog *tau* koji se nakuplja u svim vrstama ćelija i koji može da se vidi na autopsiji mozga. Uzrok ovog nenormalnog nakupljanja je nepoznat. PSP se obično ne smatra naslednom bolešću. PSP se ne prenosi sa osobe na osobu i nije ustanovljena jasna veza sa bilo kojim faktorom u životnoj sredini.

DA LI SE LEČI?

Ne postoji metod kojim bi se PSP izlečila, usporila ili zaustavila. U ranoj fazi bolesti neki lekovi za PB (npr. levodopa) mogu pomoći sa popravljanjem simptoma u PSP-u. Međutim, kako se PSP pogoršava, lekovi ne pomažu mnogo. Neki lekovi koji se koriste za lečenje demencije i Alchajmerove bolesti mogu pomoći pacijentima obolelim od PSP-a za probleme sa razmišljanjem i pamćenjem. Injekcije botulinum toksina mogu pomoći u lečenju nevoljnog zatvaranja kapaka. Postoje lekovi koji mogu pomoći sa promenama raspoloženja, kao što su nekontrolisani napadi plača ili smeha. U lečenju depresije i anksioznosti mogu pomoći antidepresivi.

Logopedi mogu pomoći u savladavanju problema sa govorom i gutanjem koji mogu dovesti do neuhranjenosti i upale pluća. Povezana sa računarom, „tastatura koja govori” može govoriti umesto Vas.

Radna terapija može Vam pomoći da nastavite sa dnevnim životnim aktivnostima. Vežbe mogu pomoći sa problemima u hodu i ravnoteži. Određene naočare koje imaju sočiva u vidu ogledalo-prizme mogu pomoći sa vidom. Uopšteno, planiranje nege u dužem vremenskom periodu može biti potrebno kako bolest napreduje.